

Functieprofiel POH-Jeugd en Gezin, versie juli 2023

Kader POH-Jeugd en Gezin

De Praktijkondersteuner Huisarts Jeugd en Gezin (POH-J&G) is een functie die in Rotterdam is geïntroduceerd in de huisartsenpraktijk om de afstand tussen huisarts en jeugdhulp te verkleinen, te zorgen voor laagdrempelig contact en begeleiding voor jeugdigen en hun gezin in de huisartsenpraktijk en een betere samenwerking tussen huisarts, wijkteam en specialistische jeugdhulp en ondersteuning. De POH-J&G valt in de huisartsenpraktijk onder de verantwoordelijkheid van de huisarts en is onderdeel van het praktijkteam. De gemeente Rotterdam kiest ervoor om een extra impuls te geven aan zorg en ondersteuning voor jeugd door de inzet van POH's-J&G. Huisartsen hebben een vrije keuze om te kiezen voor een POH-Jeugd en Gezin.

In Rotterdam is er in een pilot gewerkt met 2 modellen, de jeugdconsulent en de POH-GGZ Jeugd. Vanuit het onderzoek in de pilot was er niet een model wat in de praktijk beter werkte. Professionals met beide achtergronden, of meer psychosociaal of meer GGZ georiënteerd, werken in Rotterdam als POH-Jeugd en Gezin.

Om meer eenheid te creëren, volgen alle POH's-J&G een opleiding met onder andere verdieping op psychopathologie, het werkproces van de POH-J&G en het werken in de wijk. Er wordt ook verwacht dat de POH's-J&G intervisie volgen.

Wettelijk kader

Zorg voor 0-18 jaar wordt vanuit verschillende wetten georganiseerd en gefinancierd. De positie van de POH-J&G is hierdoor complex, aangezien er vaak op het grensvlak van de wetten wordt gewerkt.

De Zorgverzekeringswet (Zvw) is een wet die de verplichte basisverzekering regelt voor verzekerden. De zorgverzekeraars zijn verantwoordelijk voor het uitvoeren van de Zvw. Voor jeugdigen wordt vanuit de zorgverzekeringswet o.a. geneeskundige zorg in de huisartsenpraktijk vergoed.

De Jeugdwet is bedoeld voor jeugdigen en hun ouders die hulp nodig hebben bij het verminderen, stabiliseren, behandelen en omgaan met psychische problemen en -stoornissen, psychosociale en gedragsproblemen, een lichte verstandelijke of lichamelijke beperking en opvoedingsproblemen. Sinds 2015 zijn gemeenten verantwoordelijk voor het uitvoeren van de Jeugdwet.

De zorgvormen die vallen onder de Jeugdwet zijn:

- Zorg- en hulp bij opvoedingsproblemen, o.a. ambulante jeugdhulp en pleegzorg
- Geestelijke gezondheidszorg (GGZ)
- Zorg bij een lichte lichamelijke of verstandelijke beperking
- Individuele begeleiding en dagbesteding in groepsverband
- Vervoer bij begeleiding en vervoer naar een instelling
- Kinderbescherming en Jeugdreclassering
- Gesloten jeugdzorg

De zorg die in de huisartsenpraktijk wordt geleverd door de POH-J&G ligt op het grensvlak van beide wetten (en daarmee ook beide financieringsstromen). Het handelen van de POH valt onder de verantwoordelijkheid van de huisarts en in de huisartsenpraktijk wordt zorg geleverd vanuit de zorgverzekeringswet.

Functieprofiel POH-Jeugd en Gezin

Bij het opstellen van het functieprofiel fungeerde de toekomstvisie van de Landelijke Huisartsen Vereniging (LHV) en het Nederlandse Huisartsen Genootschap (NHG) als uitgangspunt.

Ontstaan van de functie

Een Praktijkondersteuner huisarts Jeugd en Gezin (POH-J&G) is een nieuwe functie die is ontstaan naar aanleiding van de invoering van het nieuwe jeugdstelsel waarbij de gemeente verantwoordelijk is geworden voor de inhoud en bekostiging van jeugdhulp. Het idee van deze functie was dat het de toeleiding naar specialistische jeugdzorg verbetert en de samenwerking tussen huisarts, wijkteam en jeugdgezondheidszorg bevordert.

Kern van de functie

De kern van de functie POH-J&G is onder te verdelen in drie rollen: het ondersteunen van de huisarts bij het bieden van huisartsenzorg aan de jeugdigen (0-18 jaar) (1), het verbeteren van de toeleiding naar specialistische jeugdzorg (2) en het bevorderen van de samenwerking tussen huisarts, wijkteam, en jeugdgezondheidszorg (3). De POH-J&G bevindt zich aan de voorkant van de keten en moet voldoende kennis en ervaring hebben om veelvoorkomende problematiek bij jeugdigen te herkennen en beperkt zelf te begeleiden.

Plaats in de organisatie

Een POH-J&G is gepositioneerd binnen de huisartsenzorg en wordt op verzoek van de huisarts ingezet. De POH-J&G wordt gezien als onderdeel van het huisartsteam en valt daarmee onder de eindverantwoordelijkheid van de huisarts. Zie ook punt 6.2 'Overeenkomst inzet van POH-Jeugd & Gezin in de huisartsenpraktijk'. Dit geldt ook voor de POH-J&G die gedetacheerd is vanuit een andere organisatie.

De zorg geleverd door een POH-J&G valt onder het extra aanbod van huisartsenzorg (zoals beschreven door de LHV) en is niet verplicht voor alle huisartsenpraktijken.

Voorwaarden voor huisartsenpraktijken

Huisartsen zijn verantwoordelijk voor het bewaken van de kwaliteit van de geleverde zorg binnen hun praktijk en hebben medische eindverantwoordelijkheid aangaande het totale aanbod van de huisartsenvoorziening. Vanuit de veranderende zorgvraag en meer aandacht voor persoonsgerichte zorg verandert ook de samenstelling van de huisartsenpraktijk. De keuze van de samenstelling van het team zal afhankelijk zijn van welke keuzes de huisarts maakt.

Om een POH-J&G in het praktijkteam op te nemen zijn er een aantal voorwaarden:

- Voldoende mogelijkheid tot afstemming met de huisartsen over bijvoorbeeld de gekozen interventie en voorgestelde wijzigingen.
- Toegang tot het Huisarts Informatie Systeem (HIS).
- Heldere afspraken over de professionele verantwoordelijkheden van de POH-J&G.
- Aansprakelijkheid binnen de huisartsenpraktijk dient goed geregeld te zijn.
- De huisarts houdt regie over het begeleidingstraject van de patiënt en is eindverantwoordelijk.

Taakgebieden, kerntaken en competenties

De competenties van de POH-J&G worden aan de hand van de CANMEDS-methode ingedeeld in 7 competentiegebieden.

1. Zorgverlener;
2. Communicator;
3. Samenwerkingspartner;
4. Reflectieve professional;
5. Gezondheidsbevorderaar;
6. Organisator;
7. Professional en kwaliteitsbevorderaar.

Voor de competentiegebieden wordt toegelicht welke kennis, vaardigheden en attitude er van de POH-J&G verwacht mag worden. Van alle POH's-J&G wordt verwacht dat ze voldoen aan de vereiste kennis, vaardigheden en attitude, ongeacht hun achtergrond.

1. Vakinhoudelijk handelen: de POH-J&G als zorgverlener

De POH-J&G verleent doelgerichte gedelegeerde zorg aan jeugdigen in de huisartsenpraktijk naar aanleiding van klachten op het gebied van psychische, psychosomatische en psychosociale problematiek.

Kennis

De POH-J&G heeft kennis van:

- de meest voorkomende psychische, psychosociale en psychosomatische problematiek in de huisartsenpraktijk bij kinderen en jeugdigen;
- ontwikkelingspsychologie en gedragspsychologie en levensfasen van de mens;
- inzicht in systeemproblematiek en de systemische factoren;
- zelfmanagement en coping stijlen;
- vragenlijsten ter ondersteuning van het consult zoals deze worden beschreven in de ontwikkelde richtlijnen en standaarden;
- beschikbare richtlijnen en standaarden;
- de meest gangbare behandelmethodieken, zoals Cognitief gedrags- therapeutische technieken, Motiverende Gespreksvoering, Oplossingsgericht werken, Systeem therapeutische technieken;
- E-(mental) health programma's;
- zelfhulpgroepen zoals die beschikbaar zijn binnen de sociale kaart;
- Stepped Care en Matched Care in de GGZ aanpak;
- methodisch procesmatig handelen;
- de methodiek van klinisch redeneren;
- de ernst- en risicotaxatiemodellen en de complexiteitstaxatie, waaronder toepassen van de meldcode;
- de registratie- en rapportagemethoden.

Vaardigheden en attitude

De POH-J&G kan:

- op basis van klinisch en systemisch redeneren de zorg vaststellen, gericht op het handhaven of (opnieuw) verwerven van het zelfmanagement van de jeugdige en diens systeem;
- handelen vanuit deskundigheidsgebied: screening, kortdurende begeleiding en preventie toepassen, waar mogelijk evidence based of practice based;
- een individueel advies opstellen in overleg met de huisarts en in afstemming met de patiënt, rekening houdend met de context van de patiënt;
- systeemgericht werken, kind/jeugdige zien als geheel, rekening houdend met het gezin en de context;
- in haar handelen rekening houden met de wensen, behoeften en privacy van patiënten en diens naasten;
- prognose en mogelijkheden van de patiënt bepalen en/of inschatten;
- een interventie kiezen uit beschikbare mogelijkheden, gezien de prognose en de mogelijkheden van de patiënt en diens sociale omgeving en dit met hem/hen bespreken;

- de patiënt adviseren en begeleiden bij E-(mental) health programma's en zelfhulp(groepen);
- probleemverheldering uitvoeren waarbij bepaald moet worden of de begeleiding van de patiënt binnen de huisartsenvoorzieningen plaatsvindt of wordt verwezen naar een andere (reguliere of complementaire) hulpverlener of instelling, in overleg met de huisarts.
Hierbij wordt gebruik gemaakt van de gangbare richtlijnen, zoals de NHG-Standaarden en de Nji richtlijnen en van landelijk afgesproken verwijscriteria;
- (gestandaardiseerde) vragenlijsten hanteren zoals beschreven in de beschikbare standaarden;
- in overleg met de patiënt een beoogd resultaat formuleren en een resultaatindicator hiervoor aangeven;
- effectieve en ethisch verantwoorde zorg leveren, deze beoordelen op kwaliteit, effectiviteit en efficiëntie, verbeteringspunten noemen, verbeteringsindicatoren benoemen en zelfstandig de interventie aanpassen;
- eigen zorgverlening inzichtelijk maken en verantwoorden;
- actuele en adequate kennis en vaardigheden vergroten naar de stand van haar eigen aandachtsgebied(-en) en eventueel uitbreiden naar verdere aandachtsgebieden.

2. Communicatie: de POH-J&G als communicator (voorlichten en educatie)

De POH-J&G communiceert op persoonsgerichte en professionele wijze met de jeugdige en zijn systeem en streeft naar optimale informatie-uitwisseling tussen andere disciplines.

Kennis

De POH-J&G heeft kennis van:

- de vormen van informatie- en communicatietechnologie die van belang zijn voor het verlenen van adequate zorg;
- verschillende gesprekstechnieken en niveaus van communiceren;
- de wijze van consultvoering zoals in de huisartsenzorg wordt toegepast;
- overdracht en tegenoverdracht;
- de vigerende toepassingen van ICT in de huisartsenzorg;
- wet- en regelgeving inzake informatieoverdracht en privacy;
- wijze van verslaglegging binnen het HIS (Adequate Dossiervorming Elektronisch Patiënten Dossier/richtlijn ADEPD) en andere rapportagesystemen.

Vaardigheden en attitude

De POH-J&G kan:

- een samenwerkingsrelatie opbouwen met de patiënt op basis van wederzijds vertrouwen en gericht op de begeleiding;
- communiceren vanuit het perspectief van de patiënt en informatie in de juiste context interpreteren;
- bepalen en bespreken met de patiënt welke factoren samenhangen met het gezondheidsprobleem van de patiënt en dit beïnvloeden;
- overdracht en tegenoverdracht herkennen;

- samen met de patiënt de beoogde gedragsverandering vaststellen en weet de patiënt hiervoor te motiveren;
- een gestructureerd, doelgericht en methodisch consult voeren;
- een (psycho-educatie)-interventie kiezen uit beschikbare alternatieven, deze interventie bespreken met de patiënt en hem/haar hierover adviseren;
- zelfstandig interventies kiezen, deze plannen en afstemmen met activiteiten van andere hulpverleners en instanties;
- doelgerichte voorlichting en educatie geven aan individuele patiënten of groepen over aandoening, medicatie, behandeling etc.;
- een keuze maken uit gesprekstechnieken en -vormen voor uiteenlopende situaties;
- de effecten van eigen verbale en non-verbale uitingen weergeven;
- adequate verslaglegging in het HIS (ADEPD) en andere rapportagesystemen toepassen;
- mondeling en schriftelijk communiceren over eigen bevindingen;
- mondeling en schriftelijk communiceren met andere hulpverleners over eigen bevindingen;
- aan teamleden, externe hulpverleners en instanties feedback geven en van hen feedback ontvangen;
- aan patiënten feedback geven en van hen feedback ontvangen;
- voorlichtingsmateriaal beoordelen op functionaliteit en kwaliteit;
- kwaliteit van de educatie en voorlichting analyseren, verbeterpunten noemen en verbeteringen toepassen;
- omgaan met moderne informatie- en communicatietechnologie en sociale media.

3. Samenwerking: de POH-J&G als samenwerkingspartner

De POH-J&G werkt zowel binnen als buiten de huisartsenpraktijk samen met andere professionals. Taken worden helder afgestemd en vastgelegd om optimale patiëntenzorg te realiseren.

Kennis

De POH-J&G heeft kennis van:

- de rolverdeling en de bijbehorende afspraken binnen de eigen organisatie inclusief de mate van autonomie;
- de reikwijdte van haar eigen deskundigheidsgebied, de deskundigheid van artsen en andere disciplines en organisaties;
- zorgcoördinatie en welke partijen hier een rol in spelen;
- de ketenprocessen, financieringsstromen en de organisatie van zorg in de eigen regio;
- de sociale kaart van de eigen regio, buurt of wijk;
- netwerken binnen en buiten de eigen setting;
- methodieken in samenwerkingsprocessen;
- actuele zorgstandaarden en handreikingen daarin;
- visies op samenwerken, actuele samenwerkingsrichtlijnen en handreikingen;
- wet- en regelgeving inzake informatieoverdracht.

Vaardigheden en attitude

De POH-J&G kan:

- de eigen deskundigheid onderscheiden van die van huisarts en andere hulpverleners;
- inschatten welke taken er bij de rest van het huisartsteam of externe hulpverleners belegd moeten worden t.b.v. de kwaliteit van zorg en dit aan de huisarts adviseren;
- POH-Jeugd en Gezin-interventies plannen en afstemmen op activiteiten van andere hulpverleners en instanties;
- de hulpverlening coördineren;
- eigen werkzaamheden en die van andere hulpverleners (in- en extern) zowel inhoudelijk als organisatorisch op elkaar afstemmen;
- initiatief voor samenwerking nemen en samenwerking bevorderen;
- met patiënt, teamleden en externe zorgverleners en instanties een functionele samenwerkingsrelatie opbouwen en onderhouden;
- een sociale kaart opzetten en onderhouden, met als belangrijkste partijen: CJG, Wijkteams, Basis- en Specialistische GGZ, Wijk specifiek (optioneel en naar behoefte): scholen, wijkagent, etc.;
- multidisciplinair werken;
- gevraagd en ongevraagd advies geven;
- advies vragen;
- met instemming van de patiënt andere hulpverleners raadplegen;
- de huisarts adviseren over verwijzing van de patiënt naar andere hulpverleners;
- verifiëren of de verwijzing tot het gewenste resultaat heeft geleid;
- signaleren van (mogelijke) tegenstrijdige belangen van samenwerkingspartners;
- met patiënt, externe hulpverleners en instanties vragen, problemen en knelpunten in de samenwerking benoemen en bespreken;
- de wet- en regelgeving omtrent informatieoverdracht naleven;
- met huisartsen, praktijkondersteuners en externe hulpverleners en instanties actief deelnemen aan verbetering van zorg.

4. Organiseren: de POH-J&G als organisator

De POH-J&G organiseert effectief en efficiënt de eigen zorgverlening gegeven de randvoorwaarden en inhoudelijke kaders.

Kennis

De POH-J&G heeft kennis van:

- de organisatie van spreekuren conform het huisartsenmodel GGZ;
- de wettelijke kaders van de eigen verantwoordelijkheid;
- timemanagement;
- invloeden en beïnvloedingsmogelijkheden binnen organisaties;

Vaardigheden en attitude

De POH-J&G kan:

- conform huisartsenmodel, GGZ spreeku(u)r(en) organiseren en uitvoeren, d.w.z. (een groep) patiënten oproepen, organiseren, uitvoeren, afronden en evalueren;

- timemanagement toepassen;
- eigen werkzaamheden en die van andere hulpverleners in- en extern zowel inhoudelijk als organisatorisch op elkaar afstemmen;
- gedragsregels en protocollen in acht nemen, die horen bij de functionele verantwoordelijkheid;
- conform de gemaakte afspraken handelen omtrent patiënt- en niet-patiëntgebonden taken.

5. Maatschappelijk handelen: de POH-J&G als gezondheidsbevorderaar

De POH-J&G maakt op een verantwoorde wijze gebruik van eigen deskundigheid en invloed om de gezondheid en het welzijn van individuele patiënten, groepen patiënten en bevolkingsgroepen te bevorderen.

Kennis

De POH-J&G heeft kennis van:

- leefstijl en gedrag, sociale netwerken en zelfmanagement;
- cultuurgebonden opvattingen over gezondheid, ziekte en zorg;
- epidemiologie;
- vormen van preventie;
- methodieken van preventie en gezondheidsvoorlichting, gezondheids- en gedragsdeterminanten;
- kosteneffectiviteit van interventies gericht op preventie in de huisartsenzorg;
- principes van beïnvloeding van gedrag en gedragsverandering;
- maatschappelijke trends binnen doelgroepen;
- kwaliteitseisen uit wet- en regelgeving;
- overheidsbeleid op het gebied van patiëntveiligheid;
- risicosignalering.

Vaardigheden en attitude

De POH-J&G kan:

- gezondheidsrisico's signaleren (individueel, op organisatie- en maatschappelijk niveau);
- beleid en interventies ontwikkelen gericht op preventie en vroeg signalering;
- effectieve strategieën voor educatie en voorlichting, geschikt voor groepen en individuen, toepassen en beoordeelt voorlichtingsmateriaal op functionaliteit en kwaliteit;
- patiënten toeleiden naar geïndiceerde preventieprogramma's in de regio;
- zorg gerelateerde preventie toepassen;
- terugvalpreventie uitvoeren;
- het sociaal netwerk rondom een patiënt versterken;
- resultaten van wetenschappelijk onderzoek interpreteren;
- respect tonen voor de opvattingen van de patiënt en diens naasten over psychische-, psychosociale- en psychosomatische klachten/stoornissen;
- zorgmijdende patiënten signaleren en non-responders met risicofactoren en toeleiden naar alternatieve zorgvormen middels de sociale kaart.

6. Wetenschap en onderwijs: de POH-J&G als reflectieve professional

De POH-J&G heeft een reflectieve en lerende houding ten aanzien van het eigen handelen en dat van andere zorgverleners. Dit betreft inhoudelijke, procesmatige en moreel-ethische aspecten van het handelen. Verder is de POH-J&G goed op de hoogte van relevante ontwikkelingen in het eigen specialisme en deskundigheidsgebied en de aangrenzende specialismen.

Kennis

De POH-J&G heeft kennis van:

- leerprincipes, begeleidings- en instructiemethoden;
- de principes van Evidence Based Practice en kennisontwikkeling;
- verschillende onderzoeksdesigns en de uitvoering van (multidisciplinair) toegepast wetenschappelijk onderzoek;
- de Evidence Based Richtlijn Ontwikkeling (EBRO-methode);
- epidemiologie;
- de moreel-ethische context didactiek van het leren op de werkplek, coaching en intervisie;
- procedures met betrekking tot intercollegiale toetsing;
- methoden voor de implementatie van nieuw verworven kennis en vaardigheden binnen het eigen deskundigheidsgebied.

Vaardigheden en attitude

De POH-J&G kan:

- kennis overdragen en collega's van eigen en andere disciplines adviseren;
- de toegevoegde waarde van het eigen handelen onderbouwen in termen van het beschikbare bewijs (evidence based practice) en kosteneffectiviteit;
- een verbinding leggen tussen de beroepspraktijk en de toegepaste wetenschap;
- vaardigheden op gebied van eigen manieren van leren en het vak bijhouden toepassen;
- eigen deskundigheid op peil houden via reflectie op eigen handelen, feedback van collega's, lezen van vakliteratuur, volgen van (geaccrediteerde) scholing, nationale en internationale congressen, intercollegiale toetsing en intervisie;
- een bijdrage leveren aan het leerklimaat op de werkplek;
- ethische en zingevingsvraagstukken bespreken met collega's en patiënten.

7. Professionaliteit: de POH-J&G als professional en kwaliteitsbevorderaar

De POH-J&G verbetert systematisch de kwaliteit van de eigen zorgverlening en praktijkvoering in de huisartsenzorg. Ze kent de grenzen van haar eigen competenties en maakt met de huisarts en andere professionals duidelijke afspraken over de verdeling van taken, verantwoordelijkheden en regie. Ze werkt aan profilering en professionalisering van de functie en participeert in beroeps- en belangenverenigingen.

Kennis

De POH-J&G heeft kennis van:

- kwaliteitskaders voor de zorg en het kwaliteitssysteem in de huisartsenpraktijk;

- de professionele standaarden en richtlijnen;
- actuele wetenschappelijke inzichten binnen het eigen expertisegebied;
- juridische en maatschappelijke ontwikkelingen in de gezondheidszorg;
- de eigen waarden en normen en de visie op de functie-uitoefening;
- de grenzen van het persoonlijk en professioneel handelen.

Vaardigheden en attitude

De POH-J&G kan:

- resultaatgericht, effectief en efficiënt werken;
- haar visie op kwaliteit van zorg naar voren brengen;
- zich als professional aan de professionele beroepscode, regels uit de organisatie en wetgeving houden;
- omgaan met spanningsvelden, zoals zakelijkheid-betrokkenheid;
- de kwaliteit van het eigen professioneel handelen en het professionele proces analyseren, verbeterpunten noemen, prioriteiten ten aanzien van verbeteringen stellen, verbeterindicatoren benoemen en acties kiezen en uitvoeren;
- zich profileren en positioneren zowel binnen als buiten de huisartsenpraktijk.

Handvatten in de praktijk

Dagindeling

De POH-J&G ziet in de huisartsenpraktijk kinderen, jeugdigen en hun ouders. Naast de spreekuren wordt er van de POH-J&G verwacht dat er tijd wordt besteed aan het contact leggen met relevante personen in het leven van het kind/de jeugdige, denk aan ouders, school, hulpverleners e.d. Ook heeft de POH-J&G een functie voor het creëren van een netwerk in de wijk om goed te weten waar het kind/de jeugdige op de juiste plek terecht kan voor een doorverwijzing (indien nodig).

De dagindeling van een POH-J&G zal er elke dag anders uitzien, maar hiervoor zijn wel bepaalde richtlijnen. Een vuistregel is dat de POH-J&G gemiddeld een jeugdige per uur ziet, voor een werkdag van 8 uur, dus 8 contacten. Dit betekent niet dat elke jeugdige ook 1 uur in de spreekkamer gezien wordt. Deze tijd wordt ook gebruikt om contact te leggen met de relevante stakeholders, verslaglegging en overlegtijd. De indeling van de dag is vaak ook afhankelijk van externe factoren, de bereikbaarheid van scholen/organisaties, schooltijd van schoolgaande kinderen etc.

Intervisie

Elke 6-8 weken wordt er intervisie georganiseerd door Rijnmond Dokters. Deelname aan de intervisie is verplicht en onderdeel van de werkzaamheden van de POH-J&G. De uren van intervisie tellen als werktijd en kunnen ook onder werktijd worden gemaakt. De praktijkhouder dient deze ruimte te bieden aan de POH-J&G.

Grenzen van begeleiden

De POH-J&G is een laagdrempelig contact en biedt begeleiding voor jeugdigen in de huisartsenpraktijk. Het doel is om mensen kort te begeleiden en te ondersteunen waarmee zwaardere hulp mogelijk voorkomen kan worden. Het doel is niet om benodigde jeugdhulp te vervangen. Als deze hulp nodig is, is het doel om de jeugdige tijdig naar de juiste plek te verwijzen en eventueel handvatten te bieden voor de wachttijd.